Utlåtande GrUU 10/2018 rd─ E 96/2017 rd

Grundlagsutskottet

Statsrådets utredning: Utveckling av EU: institutionella frågor

Till stora utskottet

INLEDNING

Remiss

Statsrådets utredning: Utveckling av EU: institutionella frågor (E 96/2017 rd). Den kompletterande E-skrivelsen EJ 6/2018 vp — E 96/2017 vp har lämnats till grundlagsutskottet för eventuella åtgärder.

Sakkunniga

Utskottet har hört
- lagstiftningsråd Heidi Kaila, statsrådets kansli
- konsultativ tjänsteman Heini Huotarinen, justitieministeriet
- lantråd Katrin Sjögren, Ålands landskapsregering
- minister Nina Fellman, Ålands landskapsregering
- förvaltnings- och utvecklingschef Dan E Eriksson, Ålands landskapsregering
- rättssakkunnig Anna-Lena Sjöberg, Ålands landskapsregering.

Skriftligt yttrande har lämnats av
- biträdande professor Janne Salminen.

Samband med andra handlingar

Grundlagsutskottet har tidigare lämnat utlåtandet GrUU 59/2017 rd i ärendet.

DEN KOMPLETTERANDE SKRIVELSEN

Förslag

I statsrådets utredning behandlas frågan om platsfördelningen i Europaparlamentet. Parlamentet godkände den 7 februari 2018 ett förslag om att 27 av Storbritanniens 73 parlamentsplatser ska fördelas mellan medlemsstaterna. Finland får enligt förslaget en extra plats. Europeiska rådet ska godkänna beslutet om parlamentets sammansättning 28—29.6.2018.

Klart
5.1

I statsrådets utredning behandlas också frågan om landskapet Ålands ledamot i Europaparlamentet.

Regeringens ståndpunkt

Finland har inte ställt sig bakom att Storbritanniens parlamentsplatser eller en del av dem ska fördelas. Finland har ansett att ett mindre EU ska innebära mindre organ. I och med Storbritanniens utträde måste det gå att finna sparobjekt. Också med tanke på eventuella expansioner i framtiden måste det lämnas kvar tillräckligt med platser. Finland har ansett att om man vill korrigera disproportionen i den nuvarande platsfördelningen för valperioden 2019—2024, bör det främst göras inom ramen för det nuvarande platsantalet i EU27.

Vid inofficiella samtal mellan EU-ländernas regeringschefer framställdes också andra reserverade ståndpunkter i fråga om förslagen från Europaparlamentet. Ingen av dessa medlemsstater har ändå föreslagit förhandlingar om platsfördelningen eller förklarat sig redo att fälla förslaget.

Det omfattande samförstånd som nåtts motsvarar inte Finlands tidigare mål. Finland är ändå inte redo att ensam fälla parlamentets förslag. Finland kan i detta förhandlingsläge som kompromiss godkänna platsfördelningen enligt parlamentets förslag för perioden 2019—2024.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Statsrådets utredning gäller platsfördelningen i Europaparlamentet. Som en fråga som gäller parlamentets sammansättning nämns i utredningen också landskapet Ålands ställningstagande om en egen ledamotsplats för landskapet i Europaparlamentet. Som grund för sin ståndpunkt hänvisar landskapet Åland bland annat till att när Finland anslöt sig till EU, överfördes en betydande del av landskapets lagstiftningsmakt till unionen.

Grundlagsutskottet har tidigare granskat frågan om en ledamotsplats för landskapet Åland i Europaparlamentet. Med avseende på Ålands särställning har utskottet haft förståelse för landskapet Ålands initiativ om att ändra vallagen så att landskapet Åland vid Europaparlamentsvalet ska utgöra en egen valkrets ur vilken en ledamot väljs till parlamentet. Men utskottet konstaterade ändå att förslaget rimmar illa med kravet på ett proportionerligt valsätt och principen om lika rösträtt. På det hela taget måste lösningen på frågan om Ålands representation i Europaparlamentet enligt grundlagsutskottets åsikt i sista hand vara politisk (GrUB 13/2006 rd, s. 2/II).

Grundlagsutskottet har ytterligare 2007 behandlat statsrådets utredning om platsfördelningen i Europaparlamentet. Då konstaterade utskottet att regeringens syn på ambitionen att påverka Europaparlamentet för att få en av de extra platserna ligger helt i linje med den åsikt grundlagsutskottet förfäktar i sitt betänkande 13/2006 rd i den mån argumentet är landskapet Ålands särställning. Målet var att kunna lägga beslag på en extra plats på grund av Ålands särställning. Då skulle Finland ha en plats mer än andra medlemsstater av samma storlek. Detta skulle enligt utskottet hjälpa till att lösa de hinder som kravet på ett proportionellt valsätt och principen om lika rösträtt ställer för att landskapet Åland ska kunna bli en särskild valkrets i valet av ledamöter till Europaparlamentet. Å andra sidan noterade grundlagsutskottet att regeringen också använde

principen om degressiv proportionalitet som argument för en extra plats. Men jämfört med Ålands särställning är det enligt utskottet ett separat argument som med en konsekvent tillämpning också omfattar medlemsstater som kan anses vara av samma storlek som Finland och talar för att antalet platser också för dem bör ökas på samma sätt. I så fall måste en eventuell extra plats för landskapet Åland så vitt utskottet kan se bedömas från samma utgångspunkter som i utskottets betänkande GrUB 13/2006 rd (GrUU 6/2007 rd, s 2).

Grundlagsutskottet upprepar som sin ståndpunkt att förslaget om en ledamotsplats för landskapet Åland i Europaparlamentet rimmar illa med kravet på ett proportionerligt valsätt och principen om lika rösträtt, trots att det finns orsak att beakta Ålands delvis egna rättsordning. Men utskottet betonar ändå att på det hela taget måste lösningen på frågan om Ålands representation i Europaparlamentet i sista hand vara politisk.

Grundlagsutskottet har också med hänvisning till landskapet Ålands i Europa unika särställning ansett att det är viktigt med fortsatt diskussion på europeisk nivå om landskapets medinflytande i Europaparlamentet (GrUB 13/2006 rd, s. 3/I). Utskottet påpekar att det i statsrådets aktuella utredning hänvisas till statsrådets principbeslut om landskapet Ålands medverkan och inflytande i EU-ärenden från 2009 (23.4.2009). Grundlagsutskottet fäster vikt vid omnämnandena i principbeslutet om att regeringen ska medverka till att utveckla landskapets inflytande på arbetet i Europaparlamentet och att i kommande förhandlingar på gemenskapsnivå om fördelning av parlamentsplatser hävda Ålands internationella särställning och självstyrande status.

Grundlagsutskottet uppmärksammar ytterligare landskapet Ålands deltagande i behandlingen av EU-ärenden särskilt genom de mekanismer som beskrivs i kapitel 9 a i självstyrelselagen för Åland. Utskottet betonar betydelsen av att regleringen fungerar i praktiken. Landskapet Åland måste ges möjlighet att yttra sin ståndpunkt i ett så tidigt skede av beredningen som möjligt, och beredningen ska beakta att landskapet är enspråkigt svenskt.

UTSKOTTETS STÄLLNINGSTAGANDE

Grundlagsutskottet meddelar

att utskottet omfattar statsrådets ståndpunkt i saken.

Utlåtande GrUU 10/2018 rd

Helsingfors 27.4.2018

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Annika Lapintie vänst
vice ordförande Tapani Tölli cent
medlem Maria Guzenina sd
medlem Anna-Maja Henriksson sv
medlem Ilkka Kantola sd
medlem Kimmo Kivelä blå
medlem Antti Kurvinen cent
medlem Mia Laiho saml
medlem Markus Lohi cent
medlem Ville Niinistö gröna
medlem Wille Rydman saml
medlem Ville Skinnari sd
ersättare Mats Löfström sv
ersättare Ben Zyskowicz saml.

Sekreterare var

utskottsråd Liisa Vanhala.